

ABORDAREA ȘI EXPRIMAREA DIRECTĂ A FURIEI LA VÂRSTA PREȘCOLARĂ

Moscalu Mariana
UPSC „Ion Creangă”
(Republica Moldova)
ORCID: 0009-0004-8622-8571

Adnotare

Articolul conține informații generale despre furie ca o emoție umană și o reacție normală a comportamentului uman. Preșcolarul când se simte nedreptățit, jignit sau atacat în vreun fel manifestă o paletă de emoții printre care și furia. Bineînțeles că nimănui nu-i place să fie ținta sau martorul unei dezlănțuirii furioase, deoarece furia poate fi înspăimântătoare și poate conduce la un comportament distructiv și violent.

Cuvinte-cheie: afectivitatea preșcolarului, emoție, furia, tensiunea, mânia, tendință agresivă, frustrare.

Annotation

The article contains general information about anger as a human emotion and a normal reaction of human behavior. When the preschooler feels wronged, offended or attacked in any way, he shows a range of emotions, including anger. Of course, no one likes to be the target or witness to an angry outburst, because anger can be frightening and can lead to destructive and violent behavior.

Keywords: preschooler's affectivity, emotion, anger, tension, anger, aggressive tendency, frustration.

Introducere. Afectivitatea preșcolarului este puternică, dar nu mai este dominată de contraste, devine aptă să se nuanțeze. La 3 ani copilul este puțin maleabil, puțin dispus să renunțe la ce își dorește. Apoi impulsivitatea lui se reduce. Dobândește înțelegerea existenței unor interese și dorințe ale altora, concurente sau diferite de ale sale, și necesitatea de a face unele compromisuri pentru a evita conflictele. Începe să-și înțeleagă greșelile și să încerce să le repare.

Starea afectivă bună este de cea mai mare importanță pentru dezvoltarea normală a copilului, deoarece îi influențează apetitul, odihna, dispoziția pentru mișcare, joc, cunoaștere, interesul pentru relaționarea socială și performanța acesteia. Dacă afectivitatea copilului este copleșită de influența celorlalți, de neplăceri, teamă și nesiguranță, întreaga sa dezvoltare este subminată [8, p.12].

Funcția generală și esențială a proceselor afective, ca și a expresiilor lor este de a adapta comportamentul la context. Rolul proceselor afective în funcționalitatea normală a organismului a fost însă controversat, cei mai mulți văzând doar efectul perturbator al emoțiilor negative, în special în conflict, căci acesta ne interesează aici. Vasile Pavelcu atribuia efectul negativ emoțiilor, iar pe cel pozitiv sentimentelor. Se admite însă că trăirile afective dezorganizează conduita dacă sunt foarte intense sau când individul se confruntă cu o situație neprevăzută [10, p.115].

La prima vedere, nimic nu pare mai simplu decât o emoție precum furia. Catalogarea ei ca fiind una dintre cele șase emoții de bază i-a determinat și încă îi mai determină pe unii să o considere o emoție ușor de decriptat. Este adevărat că unele caracteristici ale ei pot induce prea ușor această impresie.

De-a lungul timpului, furia a fost abordată din perspective diferite. Ea are un caracter universal, fapt scos în evidență de recunoașterea imediată a expresiei ei faciale oriunde pe glob, se declanșează și se desfășoară în mare parte într-un mod automat și este considerată inacceptabilă atunci când se declanșează în mediul social și, mai ales, atunci când nu se reduce la o simplă descărcare de nervi, ci produce consecințe nedorite [4, p.688].

Furia este o emoție subită, cu tendință agresivă, care se manifestă printr-o vie animație expresivă, gestuală și neverbală, uneori incontrollabilă. Ea este trăită în legătură cu ceea ce identificăm, îndreptățit sau nu, ca fiind „responsabil” pentru frustrarea noastră. Resimțim astfel furie față de „obstacolul” din calea satisfacerii noastre. Furia are o somatizare specifică. Uneori este însoțită de obscurizarea conștiinței [7].

Furia este un sentiment puternic de ostilitate, provocat de gândurile, montajele și convingerile omului, dar nu de circumstanțele externe sau alte persoane.

Furia se exprimă cu diferite intensități și sub diverse forme, de la iritare până la violență, câteva expresii le prezentăm în figura 1.

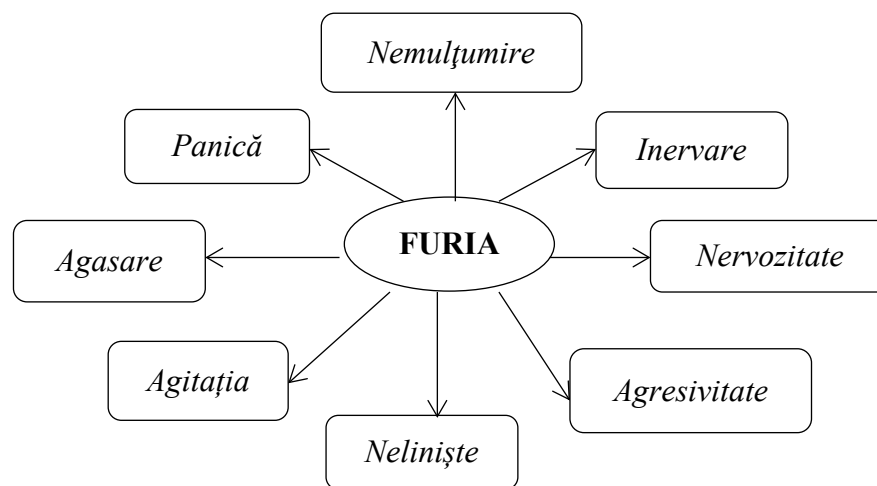

Figura 1. Conceptele emoționale de bază [3, p.79]

Fiecare persoană poate să-și recunoască semnalele corpului său, pentru a face față furiei proprii în cel mai reușit mod. Printre **cauzele furiei** menționăm: *situații – neplăceri, agresivitate excesivă, egocentrism, autoapreciere scăzută - sentimentul inferiorității, incapacitatea de a ierta greșelile străine, neacceptarea altor puncte de vedere, tensiune intracraniană, insuficiența de cunoștințe în domeniul autocontrolului și conducerii propriului comportament.*

Furia, nervozitatea excesivă și iritarea îngustează câmpul conștiinței, supradimensionează răul și efectele acestuia. Furia devine problemă, atunci când este exprimată de acțiuni necontrolabile, ce încalcă normele acceptate de societate [11, p.99].

Furia, mânia și ciuda sunt, în repertoriul nostru emoțional, emoții de cea mai înaltă tonalitate hedonică. Furia este rezultatul frustrărilor și al experiențelor negative, agresive. Este un proces emoțional extrem de activant, care ne îndeamnă să acționăm, întrerupând orice altă activitate pe care o desfășurăm și concentrându-ne toată atenția asupra circumstanțelor care l-au provocat și asupra atitudinilor negative față de agentul care l-a declanșat [2, p.66].

Prin urmare, furia acționează ca un mijloc de apărare în situații care compromit integritatea fizică, imaginea, stima și chiar libertatea personală. În tabelul nr.1 prezentăm paleta sentimentelor de furie.

Atunci când ceva vă înfurie, tensiunea crește, apoi este eliberată prin exprimarea mâniei. Atâta timp cât acumularea tensiunii este eliberată prin acțiuni sau cuvinte relativ prudente, procesul este unul pozitiv; păstrează un echilibru al corpului și al gândirii. Dar dacă *reprimați* mânia, energia acelei tensiuni se poate acumula în interior și atunci apar efecte fizice și psihologice negative [5, p.136].

Tabelul 1. Paleta sentimentelor de furie [11, p.100]

Descrierea paletelor a sentimentelor de furie	
<i>Indignarea</i>	o furie dublată de suficiență
<i>Îmbufnarea</i>	o furie pasivă
<i>Exasperarea</i>	se referă la pierderea răbdării
<i>Răzbunarea</i>	o acțiune furioasă înfăptuită după o perioadă de reflecție asupra ofensei
<i>Resentimentul</i>	furie de scurtă durată
<i>Ranchiuna</i>	o furie de lungă durată, atunci când persoana s-a purtat într-un mod considerat incorect și nu a fost iertată (e o furie care reapare când vedeți persoana dată)
<i>Ura</i>	o aversiune intensă, de durată, se concentrează pe o persoană anume (dezgust și dispreț față de ea).

Furia este un semnal de alarmă care arată o limită de netrecut și o necesitate de schimbare. Apare după o insatisfacție, o absență și o frustrare, când unele dintre nevoile noastre nu sunt respectate. Ea permite afirmarea unei voințe personale.

Furia este direcționată către o persoană, un obiect sau o situație care nu răspunde așteptării sau nevoilor noastre. Furia ne face uneori să reacționăm impulsiv [3, p.76].

Furia este un sentiment normal și sincer. Orice poate fi furios. Eu pot fi furioasă. Voi puteți fi furioși. Ceea ce facem cu aceste sentimente, dacă le putem sau nu accepta, modul în care le exprimăm sunt cele care aduc toate necazurile. Atitudinea noastră culturală față de felul în care gestionăm furia nu este chiar neînsemnată ca influență: nu e frumos să fii furios. Copiii primesc mesaje duble referitor la furie. Ei experimentează pedeapsa furiei venită de la adulți, fie foarte direct, fie într-o formă indirectă a unei „dezaprobări de gheață”, dar un copil care își exprimă propria furie nu este ceva ușor de acceptat, în mod obișnuit [9, p.271].

Potrivit literaturii de specialitate, **furia** este una dintre cele două reacții protective pe care le avem în fața unui lucru care ne amenință; cealaltă este frica. Concluzia este simplă și clară: furia este corectă și utilă în viața fiecăruia dintre noi; este important să știm cum să arătăm acest lucru în practică. La rândul său, *F. Lacombe* observă că furia privește manifestarea sentimentului pe care îl avem în legătură cu o dificultate [6].

Au fost atribuite două tipuri de funcții acestui tip de emoție:

- *pregătirea în vederea acționării* - fie că este vorba de fugă, fie de luptă. Furia, ca emoție, ne pregătește pentru confruntarea cu adversarul, dar în același timp face ca această confruntare să se amâne, prin intimidarea adversarului. Funcția de intimidare este esențială întrucât permite evitarea confruntării, un procedeu riscant și consumator de energie.
- *comunicarea cu alți indivizi* - prin expresiile faciale pe care le adoptăm atunci când trăim această emoție, ne facem cunoscute sentimentele și cauzele declanșării furiei. Cognitiști consideră că „simțim emoții pentru că gândim”; ceea ce înseamnă că furia este rezultatul unei serii de evaluări psihologice instantanee asupra evenimentelor respective din care este alcătuită întreaga noastră viață [1, p.402].

La o vârstă foarte fragedă, ei învață să-și reprime aceste sentimente, trăind în locul lor fie rușine ca o consecință a dezlănțuirii mamei lui („Trebuie că sunt foarte rău”), fie vinovăție pentru mânia și resentimentele care-i copleșesc din când în când. Copiii observă furia la televizor și în filme sub formă de violență și sub formă de autoritate militară sau polițienească.

Aud despre crime violente și război. În consecință sunt foarte înfricoșați și, adesea, foarte fascinați atunci când ei înșiși sunt furioși. Nu ne mirăm că furia este un monstru îngrozitor, care stă ascuns și trebuie în permanență să fie împins înapoi, reprimat, defectat și evitat [9, p.271].

Furia produce mai multe modificări fiziologice al căror obiectiv este pregătirea corpului pentru mișcare și reacție, conform tabelului nr. 2.

Tabelul 2. Simptomele furiei [11, p.101]

<i>Manifestările fiziologice ale furiei</i>	<i>Manifestări comportamentale</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Se mărește ritmul cardiac (bătăi rapide ale inimii) • Se mărește temperatura corpului • Se înroșește fața • Se mărește secreția sudoripară • Respirație frecventă (adâncă și rapidă) • Încordarea musculară (ex. încleștarea pumnilor, încordarea burții) • Senzațiile de tensiune musculară • Senzație de căldură • Creșterea ritmului de respirație • Mărirea activității cardiovasculare 	<ul style="list-style-type: none"> • Ofense verbale • Violență fizică • Alte forme de violență • Tactica tăcerii • Abaterea intenționată a privirii • Lipsa de atingeri • Lipsa capacității de a gândi rațional • Strângerea pumnului • Ridicarea tonului și a vocii • Pumni strânși • Sprâncene încruntate, nări dilatate

Consecințele furiei sunt: copilul se epuizează emoțional și fizic; în suflet - sediment de durere, înstrăinare; îndreptățiri, sentimentul de culpabilitate, sentimentul de milă față de sine; dificultăți de inter-relaționare; rezistență și obidă față de cei din jur.

Concluzii

1. Frica înseamnă o emoție înfricoșătoare, amenințătoare, careia i se opune rezistență și care este reprimată - pentru că ea reprezintă atât de des blocajul cel mai adânc ascuns și mai important în calea sentimentului de a fi întreg și de a te simți bine.
2. Copiii au mari dificultăți în a-și exprima furia. Ei își fac multe griji pentru reacția adulților din jurul lor.

Bibliografie

1. ANIȚEI, M. *Psihologie experimentală*. Iași: Polirom, 2007, 394 p. ISBN 978-973-46-0541-5
2. FERNANDEZ-ABASCAL, E.-G. *Emoțiile. Cum putem avea o viață mai afectuoasă*. București: Litera, 2022, 139 p. ISBN 978-606-33-8886-6
3. GALLO, L. *Emoțiile negative: cum să ne eliberăm de frică, anxietate, tristețe, furie, agresivitate, rușine*. București: Niculescu, 2020, 239 p. ISBN 978-606-38-0485-4
4. GAVRILOVICI, O., DÎRȚU, C. *Managementul furiei*. În: Enea V. *Intervenții psihologice în școală. Manualul consilierului școlar*. Iași: Polirom, 2019, 697 p. ISBN 978-973-46-6358-3
5. HASSON, G. *Inteligența emoțională*. București: Meteor Publishing, 2016, 175 p. ISBN 978-606-910-000-4
6. LACOMBE, F. *Rezolvarea dificultăților de comicare*. Iași: Polirom, 2005, 224 p. ISBN 973-681-971-X
7. LAROUSSE. *Marele Dicționar al psihologiei*. București: Trei, 2006. 1358 p. ISBN 973-707-099-2
8. MATEIAȘ, A. *Copiii preșcolari, educatoarele și părinții. Ghid de parteneriat și consiliere*. București: EDP, 2003, 47 p. ISBN 973-30-2907-6
9. OAKLANDER, V. *Ferestre către copiii noștri: Gestalt - terapie pentru copii și adolescenți*. Trad. din l. engl. Chicu T., București: Editura Herald, 2013, 428 p. ISBN 978-973-111-386-9

10. STOICA-CONSTANTIN, A. *Conflictul interpersonal, Prevenire, rezolvare și diminuarea efectelor*. Iași: Polirom, 2018, 330 p. ISBN 978-973-46-7672-9
11. ȘTEFĂNEȚ, D. LUNGU, T., BĂTCĂ, L. și alții. *Umbra adolescentului: Ghid de dezvoltare personală*. Chișinău: Totex-Lux, 2019, 406 p. ISBN 978-9975-3350-3-4

CZU: 373.3.025:5

INTEGRAREA PROIECTELOR STEAM ÎN DEZVOLTAREA COMPETENȚEI DE CERCETARE/INVESTIGARE LA ȘTIINȚE ALE NATURII

Neagu Marieta
UPSC „Ion Creangă”
Școala Gimnazială „Ion Ionescu”, Valea Călugărească, România
ORCID: 0000-0001-6970-7117

Adnotare

În acest articol sunt prezentate activități pentru dezvoltarea competenței de cercetare/investigare la școlarul mic în cadrul orelor de Științe ale naturii care urmăresc progresul prin înțelegerea realității.

Abordarea STEAM va adăuga un efect care revitalizează și reînnoiește conținutul curriculum-ului implementat în prezent. În plus, va aduce o contribuție foarte importantă la dezvoltarea creativității elevilor și le va permite să realizeze noi invenții. Elevii își vor dezvolta capacitatea de a stabili o legătură cauză-efect asupra evenimentelor și vor avea ocazia să o folosească în toată viața lor profesională. Se vor dezvolta atât gândirea flexibilă, cât și abilitățile de încredere în sine.

Cuvinte-cheie: proiecte STEAM, competența de cercetare/investigare, gândire creativă.

Annotation

This article presents some activities for the development of the research/investigation competence of the young schoolboy in the Natural Science lessons that follow the progress through the understanding of reality.

The STEAM approach will add an effect that revitalizes and renews the content of the currently implemented curriculum. In addition, it will make a very important contribution to the development of students' creativity and allow them to make new inventions. Students will learn the ability to establish a cause-and-effect relationship between events and have the opportunity to use it throughout their professional lives. Both flexible thinking and self-reliance skills will be developed.

Keywords: STEAM projects, research/investigation competence, creative thinking.

Introducere

Proiectele STEAM permit copiilor să pună noi întrebări, să vadă o lume complexă în care să găsească soluții mai bune, diferite și să experimenteze empiric lumea din jurul lor. Pornind de la ideea dezvoltării muncii interdisciplinare și asigurarea unei instruiți care ține cont de particularitățile individuale, considerăm că ar trebui incluse cât mai des secvențe de activități STEAM pe care profesorii le pot implementa cu toți elevii.

După cum știm, conceptul STEAM a fost creat din cuvintele știință (Science), tehnologie (Technology), inginerie (Engineering), artă (Arts) și matematică (Mathematics), în română ȘTIAM. Traducerea cuvântului *știință* ca știință sau știință a unui domeniu, duce la introducerea proiectelor STEAM, a activităților sau secvențe din lecții la toate disciplinele, în toate domeniile, așa cum Sorin Cristea recomandă „combinarea eficientă între știință și tehnologie, între excelența care trebuie cultivată la nivelul științei și responsabilitatea socială a științei,